

انسجام اصول فلسفی معادشناختی ملاصدرا

مرتضی حسین زاده^۱

سحر کاوندی^۲

محسن جاهد^۳

انسان‌شناختی و عدم رعایت تقدم و تأخر در چپ‌نش
اصول نیز می‌تواند از کاستیهای مسیر اثباتی این نظریه
مهم فلسفی، از سوی ملاصدرا بشمار آید.

کلید واژگان: انسجام، اصول معادشناختی، نتایج
اصول، معاد جسمانی، ملاصدرا.

مقدمه

مسئله معاد جسمانی یکی از مهمترین مسائل فلسفی
در بین فیلسوفان مسلمان است؛ ابن سینا با استفاده
از اصول فلسفی خود، معاد روحانی را اثبات کرده و
معاد جسمانی را بدلیل انگیزه‌های دینی و تصریح
شریعت پذیرفته است، شیخ اشراق بکمک مبانی
فلسفیش، به معاد مثالی قائل شده و ملاصدرا با توجه
به مبانی هستی‌شناختی و انسان‌شناختی، به اثبات
معاد جسمانی پرداخته و بر این باور است که معاد
جسمانی اثبات شده، مطابق با شریعت بوده و همان
معاد جسمانی قرآنی است.

برای تبیین معاد جسمانی بر اساس اصول فلسفی

چکیده

اثبات معاد جسمانی بعنوان یکی از مسائل فلسفی،
همواره در بین فیلسوفان اسلامی مورد توجه بوده است.
ملاصدرا در نظام فلسفی خود با بکار گرفتن اصول
معادشناختی، به اثبات جسمانیت معاد و نیز تبیین
حالات بعد از معاد پرداخته است. کشف انسجام بین
اصول معادشناختی و همچنین انسجام بین نتایج آنها،
به تبیین بهتر نظریه معاد جسمانی ملاصدرا می‌انجامد.
این پژوهش، با تمرکز بر اصول معادشناختی و استخراج
مبانی آنها، به بررسی انسجام درونی و بیرونی این اصول
و نتایج آنها پرداخته و اثبات میکند که اصول
معادشناختی با یکدیگر و نیز برخی از نتایج نسبت به
هم، انسجامی قوی (رابطه ایجادی) دارند، گرچه برخی
دیگر از نتایج نسبت به یکدیگر دارای انسجامی
ضعیفند. همچنین برخی از مبانی که در مسیر اثبات
معاد جسمانی نقشی بنیادین دارند - مانند اتحاد عاقل و
معقول، جسمانیة الحدوث و روحانیة البقا بودن نفس و
بساطت وجود - بصراحت جزو اصول اثباتی معاد ذکر
نشده‌اند. عدم تفکیک اصول هستی‌شناختی و

* مقاله برگرفته از رساله دکتری است. تاریخ دریافت: ۹۷/۱۱/۱۰ تاریخ تأیید: ۹۸/۲/۲۰

۱. دانش‌آموخته دکتری فلسفه و کلام اسلامی، دانشگاه زنجان (نویسنده مسئول)؛ mhoseinzadeh@znu.ac.ir

۲. دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشگاه زنجان؛ drskavandi@znu.ac.ir

۳. ادانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشگاه زنجان؛ jahed.mohsen@znu.ac.ir